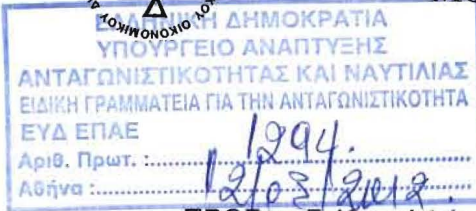

ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ
ΜΟΝΑΔΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

Θεσσαλονίκη, 08 Μαρτίου 2012
Α.Π.: 746

ΠΡΟΣ: κ. Γ. Κορμά (gkorma@mou.gr)

ΕΥΔ ΕΠ «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα»
Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας
Μεσογείων 56
115 27 ΑΘΗΝΑ

- Κοιν:
- α) Υπουργείο Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας
 - κ. Α. Διαμαντοπούλου (Fax: 210. 333 2775)
Υπουργό Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας
 - κ. Α. Μωραΐτη (gramyfyp@mneec.gr)
Υφυπουργό Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας
Νίκης 5-7
101 80 ΑΘΗΝΑ
 - β) Υπουργείο Οικονομικών
 - Γεν. Γραμματέα κ. Η. Πλασκοβίτη (generalsecr@mneec.gr)
 - Δ/ση ΕΕ, Γεν. Δ/ση Οικον. Πολιτικής,
Διευθύντρια κ. Β. Σωτηριάδου (vsotiriadou@mneec.gr)
Νίκης 5-7
101 80 ΑΘΗΝΑ

Σχετικά: Το από 22.02.2012 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της κ. Γεωργίας Κορμά εκ μέρους της ΕΥΔ ΕΠΑΕ του ΥΠΑΑΝ [Α.Π. MoKE 739/22.02.2012]

Θέμα: Γνωμοδότηση σχετικά με α) την έννοια της «ενιαίας οικονομικής μονάδας» και β) τον ενδεχόμενο αποκλεισμό των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιριών από την έννοια των ΜΜΕ

Σας αποστέλλουμε την απάντησή μας στο ερώτημα, το οποίο μας θέσατε (Α.Π. MoKE 739/22.02.2012) σχετικά με α) την έννοια της «ενιαίας οικονομικής μονάδας» στο πλαίσιο της «δεδομένης» επιχείρησης του Κανονισμού de minimis και β) τον ενδεχόμενο αποκλεισμό των εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιριών από την έννοια των ΜΜΕ.

Στα πλαίσια των αρμοδιοτήτων μας παραμένουμε στη διάθεσή σας για οποιαδήποτε συνδρομή.

Για τη Μονάδα

Δρ. Ε. Μουαμελετζή
Διευθύντρια Ερευνών ΚΔΕΟΔ
Συντονίστρια Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων

Πληροφορίες: Χάιδω Κουρκούτη (ΜΔΕ, Δικηγόρος)
Αικατερίνη Σγουρίδου (LLM, Δικηγόρος)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΗ

ΕΡΩΤΗΜΑ

Με το από 22.02.2012 μήνυμα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου της κ. Γεωργίας Κορμά εκ μέρους της ΕΥΔ ΕΠΑΕ του Υπουργείου Ανάπτυξης, Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας (Α.Π. ΜοΚΕ 739/22.02.2012), τέθηκαν στη Μονάδα Κρατικών Ενισχύσεων (ΜοΚΕ) του Κέντρου Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου τα εξής ερωτήματα: «α) στο πλαίσιο του Οδηγού Εφαρμογής της Πράξης «Εναλλακτικός Τουρισμός» να αποσαφηνιστεί η έννοια της «ενιαίας οικονομικής μονάδας», η οποία έχει σημασία για τον χαρακτηρισμό ως «δεδομένης» μίας επιχείρησης βάσει του Κανονισμού 1998/2006 (Κανονισμός *de minimis*), και β) να διευκρινιστεί εάν αποκλείονται εξ ορισμού από την έννοια των ΜΜΕ οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες».

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

A. Εισαγωγικά

1. Η Ειδική Υπηρεσία Πολιτισμού και Τουρισμού του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού στο πλαίσιο του Ε.Π. «Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα» του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού εξέδωσε τον τροποποιημένο Οδηγό Πράξης «Εναλλακτικός Τουρισμός», με τον οποίο καλεί όλες τις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις να υποβάλουν προτάσεις για ένταξη έργων στην εν λόγω Πράξη, που υλοποιείται, όπως ρητά μνημονεύεται στον Οδηγό, βάσει του Κανονισμού 1998/2006 για τις ενισχύσεις *de minimis*.

2. Το πρώτο σκέλος του εξεταζόμενου ερωτήματος υποβλήθηκε στη ΜοΚΕ με αφορμή μία επιστολή της Ένωσης Πλοιοκτητών Ελληνικών Σκαφών Τουρισμού της 06.12.2011 προς την Ειδική Υπηρεσία Πολιτισμού και Τουρισμού, η οποία

διαβιβάστηκε στη συνέχεια στην ΕΥΔ ΕΠΑΕ (Α.Π. 6220/06.12.2011). Στην επιστολή αυτή διατυπώνονται οι προβληματισμοί της Ένωσης σε σχέση με την έννοια της «ενιαίας οικονομικής μονάδας». Ειδικότερα, εκφράζονται αντιρρήσεις ως προς την απαίτηση να δηλώνονται από τις επιχειρήσεις, που επιθυμούν να λάβουν ενισχύσεις de minimis στο πλαίσιο της παραπάνω Πράξης, οι συνεργαζόμενες μ' αυτές επιχειρήσεις, ενώ διατυπώνονται και περαιτέρω προβληματισμοί σε σχέση με τη συμμετοχή φυσικού προσώπου σε περισσότερες από μία επιχειρήσεις και τότε θα πρέπει αυτή να δηλώνεται.

Το δεύτερο σκέλος του εξεταζόμενου ερωτήματος είναι, όπως διευκρινίστηκε ακτά την τηλεφωνική μας επικοινωνία με την κ. Γ. Κορμά, ανεξάρτητο του πρώτου, δηλαδή ερωτάται γενικά εάν οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες αποκλείονται εξ ορισμού ή όχι του χαρακτηρισμού τους ως ΜΜΕ.

3. Με τα παραπάνω δεδομένα εξετάζεται κατωτέρω:

- όσον αφορά τις συνεργαζόμενες επιχειρήσεις και τις επιχειρήσεις με κοινούς μετόχους (φυσικά πρόσωπα), ποια είναι τα στοιχεία τα οποία απαιτούνται να δηλώνονται από όσους ενδιαφέρονται να ενταχθούν στην Πράξη «Εναλλακτικός Τουρισμός», προκειμένου να ελεγχθεί η έννοια της δεδομένης επιχείρησης και αντιστοίχως να διαπιστωθεί η υπέρβαση ή μη του ορίου των 200.000 ευρώ του Κανονισμού 1998/2006 [υπό II]

- οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες αποκλείονται εξ ορισμού ή όχι του χαρακτηρισμού τους ως ΜΜΕ [υπό III].

B. Ο χαρακτηρισμός ως «ενιαίας οικονομικής μονάδας» των συνεργαζόμενων και επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων με κοινούς μετόχους (φυσικά πρόσωπα)

4. Προκαταρκτικά, υπενθυμίζεται ότι προϋπόθεση χορήγησης των ενισχύσεων de minimis είναι, σύμφωνα με τον Κανονισμό 1998/2006, το σύνολο των ενισχύσεων ήσσονος σημασίας που θα χορηγηθούν σε μία δεδομένη επιχείρηση να μην υπερβαίνει το ποσό των 200.000 ευρώ για διάστημα τριών οικονομικών ετών (άρθρο 2 παρ. 2). Σημειώνεται ότι η έννοια της «δεδομένης επιχείρησης» εκλαμβάνεται υπό τη διάσταση που η Επιτροπή υιοθετεί για την έννοια της «επιχείρησης» στο δίκαιο του ανταγωνισμού γενικά, όπου η «επιχείρηση» αντιμετωπίζεται υπό μια

κυρίως οικονομική οπτική (πώς αυτή λειτουργεί στο συγκεκριμένο οικονομικό περιβάλλον) και όχι τόσο ως νομική οντότητα.

Υπ' αυτό το πρίσμα, ως «δεδομένη επιχείρηση» για την εφαρμογή του άρθρου 2 παρ. 2 του Κανονισμού 1998/2006 μπορεί να είναι είτε μία ανεξάρτητη επιχείρηση αυτή καθαυτή, η οποία δραστηριοποιείται μόνη της στην αγορά, είτε μία ομάδα επιχειρήσεων, οι οποίες κατά την άσκηση της δραστηριότητάς τους συνεργάζονται από κοινού ως ένα ενιαίο σύνολο, **κατά τρόπο που να συνιστούν όλες μαζί μία οικονομική μονάδα**, όπως λ.χ. συμβαίνει σε έναν όμιλο.

5. Για τον προσδιορισμό της έννοιας της ενιαίας οικονομικής μονάδας είναι κρίσιμη, όπως δέχεται η Επιτροπή και όπως μνημονεύεται και στον Οδηγό Εφαρμογής της Πράξης «Εναλλακτικός Τουρισμός», η **Ανακοίνωση της Επιτροπής για θέματα Δικαιοδοσίας βάσει του Κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 139/2004 του Συμβουλίου για τον έλεγχο των συγκεντρώσεων** μεταξύ των επιχειρήσεων (ΕΕ C 95, 16.04.2008, σ. 1. εφεξής η «Ανακοίνωση»). Από την Ανακοίνωση προκύπτει ότι η ύπαρξη μιας τέτοιας ενιαίας οικονομικής μονάδας καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από **ποιοτικά μάλλον παρά ποσοτικά κριτήρια**, όπως προκύπτει από τις ακόλουθες σχέσεις που μπορεί να συνδέουν δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις (ενδεικτικά): (i) η μία νομική προσωπικότητα, (ii) η μόνιμη και ενιαία οικονομική διαχείριση και στρατηγική, (iii) η υιοθέτηση της δομής μιας εταιρείας εισηγμένης σε δύο χρηματιστήρια, (iv) η εσωτερική αντιστάθμιση κερδών και ζημιών ή η διανομή των εσόδων μεταξύ των διαφόρων επιχειρήσεων, (v) η από κοινού ευθύνη των επιχειρήσεων ή η κατανομή των εξωτερικών κινδύνων, (vi) οι αμοιβαίες συμμετοχές στο κεφάλαιο μεταξύ των επιχειρήσεων, (vii) η απόκτηση ελέγχου από μία επιχείρηση/εις σε άλλη επιχείρηση/εις¹. Τα προαναφερθέντα στοιχεία, τόσο μεμονωμένα όσο και συνδυαστικά, θα κριθούν **μαζί με όλες τις σχετικές πραγματικές και νομικές συνθήκες**, προκειμένου να διαπιστωθεί η ύπαρξη ή μη του ενιαίου οικονομικού χαρακτήρα των εξεταζόμενων επιχειρήσεων.

6. Εφόσον μία επιχείρηση, η οποία αιτείται την υπαγωγή της στην υπό εξέταση Πράξη, σχετίζεται με άλλες επιχειρήσεις **κατά τρόπους αντίστοιχους προς εκείνους που περιγράφονται στην Ανακοίνωση για τη συγκέντρωση επιχειρήσεων**, τότε

¹ Σημεία 9 έως 23 της Ανακοίνωσης.

θεωρείται ότι αποτελεί μαζί μ' αυτές μία ενιαία οικονομική μονάδα. Συνεπώς, όλες οι επιχειρήσεις της ενιαίας αυτής οικονομικής μονάδας, ανεξαρτήτως εάν αυτή διαθέτει ή όχι νομική προσωπικότητα, συνιστούν εν προκειμένω τη «δεδομένη επιχείρηση», κατά την έννοια του άρθρου 2 παρ. 2 του Κανονισμού 1998/2006.

7. Στον Οδηγό Εφαρμογής της Πράξης [κεφ. 4.2 'Προϋποθέσεις συμμετοχής και όροι επιλεξιμότητας', ενότητα 4.2.7, σημείο (5), παρ. Α, περ. vii., σ. 33] αναφέρεται ως κριτήριο χαρακτηρισμού μιας επιχείρησης ως ενιαίας οικονομικής μονάδας, πέραν των προαναφερόμενων στην Ανακοίνωση περιπτώσεων, και «η σχέση της αιτούσας με άλλες επιχειρήσεις οι οποίες χαρακτηρίζονται ως συνδεδεμένες ή συνεργαζόμενες με αυτήν». Ως εκ τούτου, στην παρ. 4.4.2, σημείο 11 (B1) του Οδηγού, προβλέπεται ότι κάθε επιχείρηση που επιθυμεί να υποβάλει αίτηση για να συμμετάσχει στο πρόγραμμα, θα πρέπει να υποβάλει Υπεύθυνη Δήλωση στην οποία θα αναφέρει ότι λειτουργεί ως ανεξάρτητη επιχείρηση ή ως «ενιαία οικονομική μονάδα (οντότητα)» από κοινού με άλλες επιχειρήσεις. Συνακόλουθα, ως «ενιαία οικονομική μονάδα» χαρακτηρίζονται εξ ορισμού στον Οδηγό τόσο οι συνδεδεμένες όσο και οι συνεργαζόμενες με την αιτούσα επιχειρήσεις, όπως αυτές ορίζονται στη Σύσταση της Επιτροπής.

8. Όσον αφορά τις συνδεδεμένες επιχειρήσεις, σημειώνεται ότι αυτές εξ ορισμού εμφανίζουν τα περισσότερα από τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στην Ανακοίνωση (σημείο 5 ανωτέρω). Κατά συνέπεια, **πρέπει σε κάθε περίπτωση να θεωρούνται ως ενιαία οικονομική μονάδα** και, άρα, τα ποσά de minimis που έχει λάβει κάθε συνδεδεμένη επιχείρηση για μία τριετία πρέπει να συνυπολογίζονται, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν τηρείται το όριο των 200.000 ευρώ. Εξάλλου, για το ζήτημα των συνδεδεμένων επιχειρήσεων δεν διατυπώνονται αντιρρήσεις στην επιστολή της Ένωσης.

9. Περαιτέρω, η ύπαρξη ως μετόχου του ίδιου φυσικού προσώπου σε δύο ή περισσότερες επιχειρήσεις δεν συνεπάγεται από μόνη της το χαρακτηρισμό των εν λόγω επιχειρήσεων ως συνδεδεμένων, καθώς στη Σύσταση της Επιτροπής αναφέρεται ως προϋπόθεση για τον χαρακτηρισμό αυτόν το εν λόγω πρόσωπο: είτε α) να κατέχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου είτε β) να έχει το δικαίωμα διορισμού ή παύσης της πλειοψηφίας των μελών του διοικητικού κ.λπ. οργάνου, είτε

γ) να ασκεί κυριαρχική επιρροή είτε δ) βάσει συμφωνίας, να ελέγχει την πλειοψηφία των δικαιωμάτων ψήφου άλλης επιχείρησης.

Εφόσον τίποτα από τα παραπάνω δεν ισχύει, τότε οι επιχειρήσεις στις οποίες το ίδιο πρόσωπο είναι ταυτόχρονα μέτοχος **δεν είναι συνδεμένες μέσω φυσικού προσώπου και άρα δεν αποτελούν ενιαία οικονομική μονάδα για το λόγο αυτόν, εκτός και πάλι εάν συντρέχει γι'αυτές κάποια από τις προϋποθέσεις της Ανακοίνωσης** (σημείο 5 του παρόντος ανωτέρω).

Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο ένταξης των επιχειρήσεων στην επίμαχη Πράξη, για το χαρακτηρισμό μίας επιχείρησης ως ενιαίας οικονομικής μονάδας, **δεν πρέπει να ζητείται από τα φυσικά πρόσωπα να δηλώνουν όλες τις συμμετοχές τους σε διάφορες επιχειρήσεις, παρά μόνον εάν συντρέχει κάποια από τις περιπτώσεις α-δ του άρθρου 3 παρ. 3 της Σύστασης.**

10. Οι συνεργαζόμενες επιχειρήσεις αντίθετα, δεν εντάσσονται σε καμία από τις περιπτώσεις της Ανακοίνωσης, οι οποίες όμως επισημαίνεται ότι είναι ενδεικτικές και όχι αποκλειστικές. Για να διαπιστωθεί, επομένως, εάν οι **συνεργαζόμενες επιχειρήσεις** αποτελούν ενιαία οικονομική μονάδα, θα πρέπει να εξετάζεται **κάθε περίπτωση ξεχωριστά**, υπό την έννοια ότι θα πρέπει να ελέγχεται εάν οι επιχειρήσεις αυτές συγκεντρώνουν ένα ή περισσότερα από τα χαρακτηριστικά που αναφέρονται στα σημεία 9-23 της Ανακοίνωσης (βλ. σημείο 5 του παρόντος ανωτέρω). Αντίθετα, **δεν είναι ορθή η υπαγωγή στην έννοια της ενιαίας οικονομικής μονάδας (και, άρα, ο χαρακτηρισμός ως δεδομένης επιχείρησης) όλων των συνεργαζόμενων επιχειρήσεων εξ ορισμού.**

Ως εκ τούτου, **ο Οδηγός θα πρέπει να τροποποιηθεί** στο κεφ. 4.2 , ενότητα 4.4.2., σημείο (11), παρ. B1, σ. 58, ούτως ώστε οι υποψήφιοι για ένταξη στην Πράξη επιχειρήσεις να μην υποχρεούνται να δηλώνουν τις συνεργαζόμενες με αυτές επιχειρήσεις, παρά μόνον εάν συντρέχει μία ή περισσότερες από τις προϋποθέσεις της Ανακοίνωσης, καθώς δεν θα πρέπει να θεωρούνται εξαρχής ως ενιαία οικονομική οντότητα.

11. Τέλος, για τον υπολογισμό του ανωτάτου ορίου των 200.000 ευρώ ανά τριετία, σημειώνεται ότι το όριο αυτό αφορά στις ενισχύσεις ήσσονος σημασίας που κάθε δεδομένη επιχείρηση έχει λάβει για το διάστημα αυτό «στο υπόψη κράτος μέλος» (άρθρο 3 παρ. 1 εδ. β Κανονισμού 1998/2006). Κατά συνέπεια, στο κείμενο

της δήλωσης που καλούνται οι επιχειρήσεις να υποβάλουν, θα πρέπει να προστεθεί η διευκρίνιση ότι το όριο των 200.000 ευρώ αφορά μόνον όσες ενισχύσεις ήσσονος σημασίας έλαβε κάθε δεδομένη επιχείρηση στην Ελλάδα (και όχι στα υπόλοιπα κράτη μέλη).

Γ. Εμπίπτουν οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες στην έννοια των ΜΜΕ;

12. Με το δεύτερο υποβληθέν ερώτημα ζητείται να διευκρινισθεί εάν οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες αποκλείονται εξ ορισμού, και λόγω ενδεχομένως διασποράς των μετόχων, από την έννοια των ΜΜΕ. Συναφώς, επισημαίνεται πως η Σύσταση της Επιτροπής για τον ορισμό των ΜΜΕ δεν προβλέπει ότι οι εισηγμένες επιχειρήσεις αποκλείεται να είναι ΜΜΕ. Επομένως, συνάγεται ότι οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις αντιμετωπίζονται όπως κάθε άλλη επιχείρηση και μπορούν να ενταχθούν στην κατηγορία των ΜΜΕ, ανάλογα με τον αριθμό των απασχολούμενων και τα χρηματοοικονομικά τους στοιχεία², για τον υπολογισμό των οποίων θα πρέπει να διαπιστώνεται προηγουμένως εάν η εισηγμένη επιχείρηση είναι ανεξάρτητη ή έχει συνεργαζόμενες ή/και συνδεδεμένες επιχειρήσεις.

13. Κατά συνέπεια, οι εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρίες δεν αποκλείονται εξ ορισμού του χαρακτηρισμού τους ως ΜΜΕ. Επισημαίνεται δε ότι είναι άλλο θέμα, το οποίο εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της Διαχειριστικής Αρχής, εφόσον κρίνει ότι ο υπολογισμός αυτός δημιουργεί αυξημένο διοικητικό φόρτο που σχετίζεται με τη διασπορά των μετόχων η οποία χαρακτηρίζει τις εισηγμένες στο χρηματιστήριο επιχειρήσεις, η εξαίρεση του συνόλου των επιχειρήσεων αυτών από το εκάστοτε πρόγραμμα ενισχύσεων.

14. Πάντως, εξ όσων γνωρίζουμε τα στοιχεία των εισηγμένων επιχειρήσεων προκύπτουν κυρίως από τις ετήσιες (ατομικές και ενοποιημένες) λογιστικές καταστάσεις που αυτές υποχρεούνται να συντάσσουν, ενώ παράλληλα στην ιστοσελίδα του Χρηματιστηρίου Αθηνών δημοσιεύεται για κάθε εισηγμένη επιχείρηση κατάλογος των μετόχων της που κατέχουν ποσοστό συμμετοχής άνω του

² Βλ. και Απόφαση της Επιτροπής σχετικά με την κρατική ενίσχυση C 11/2007-*Outana Energia Srl*, σημ. 8 και 10.

5%. Επομένως, πιθανότατα δεν είναι ιδιαίτερα δυσχερές να προσδιοριστεί η ιδιότητα μίας εισηγμένης επιχείρησης ως ΜΜΕ, καθώς οι συνεργαζόμενες και οι συνδεμένες μ' αυτήν επιχειρήσεις ανευρίσκονται με ευκολία βάσει του παραπάνω καταλόγου, η δε πιθανή σύνδεσή της μ' άλλες επιχειρήσεις μέσω φυσικού προσώπου διαπιστώνεται με δυσχέρεια όμοια εκείνης που υπάρχει και για κάθε άλλη μη εισηγμένη επιχείρηση.

Θεσσαλονίκη, 8 Μαρτίου 2012

Δρ. Ε. Μουαμελετζή
Διευθύντρια Ερευνών ΚΔΕΟΔ
Συντονίστρια Μονάδας Κρατικών Ενισχύσεων